

Chùa Thành ở xứ Lạng

ISSN: 2734-9195 10:30 09/07/2025

Theo các tư liệu lịch sử và văn bia tại chùa, chùa Thành được khởi dựng vào thế kỷ XV dưới thời Hậu Lê, ban đầu là một ngôi chùa nhỏ bằng gỗ đơn sơ. Trải qua nhiều triều đại và biến thiên lịch sử, ngôi chùa đã được trùng tu, tôn tạo nhiều lần.

Tổng hợp: **Thiên Khôi**

1. Tổng quan lịch sử và vị trí chùa Thành

Chùa Thành, còn gọi là Diên Khánh Tự, là một ngôi chùa cổ có lịch sử lâu đời nằm ngay trung tâm thành phố Lạng Sơn, thuộc địa phận phường Chi Lăng, gần sông Kỳ Cùng.

Không chỉ là một công trình Phật giáo quan trọng, chùa Thành còn là biểu tượng văn hóa – tâm linh của người dân xứ Lạng, gắn bó mật thiết với đời sống sinh hoạt tinh thần và lịch sử phát triển của vùng đất biên cương này.

Theo các tư liệu lịch sử và văn bia tại chùa, chùa Thành được khởi dựng vào thế kỷ XV dưới thời Hậu Lê, ban đầu là một ngôi chùa nhỏ bằng gỗ đơn sơ. Trải qua nhiều triều đại và biến thiên lịch sử, ngôi chùa đã được trùng tu, tôn tạo nhiều lần.

Trong kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ, chùa là nơi nuôi giấu cán bộ, cũng như tổ chức các hoạt động cách mạng bí mật.

Sau năm 1975, chùa được phục hồi dần, và từ năm 1990 đến nay, trải qua nhiều đợt trùng tu quy mô, chùa Thành ngày càng khang trang, bề thế mà vẫn giữ được cốt cách cổ kính.

Chùa Thành được xếp hạng Di tích Lịch sử – Văn hóa cấp tỉnh và là trung tâm văn hóa Phật giáo tiêu biểu của tỉnh Lạng Sơn.

Chùa Thành (Lạng Sơn). Ảnh sưu tầm.

2. Kiến trúc tổng thể và đặc điểm nghệ thuật

Chùa Thành mang đậm phong cách kiến trúc truyền thống của Phật giáo Bắc Bộ, kết hợp hài hòa giữa kiến trúc dân gian và ảnh hưởng của nghệ thuật cung đình.

Bố cục không gian: Chùa có bố cục "*nội công ngoại quốc*", một dạng mặt bằng điển hình của các ngôi chùa cổ Việt Nam.

Tổng thể gồm nhiều hạng mục chính:

Tam quan: Cổng chùa được xây theo kiểu tam quan truyền thống, lợp ngói mũi hài, hai tầng mái cong, trên có bức hoành đề "*Diên Khánh Tự*" bằng chữ Hán.

Tiền đường – Thiêu hương – Thượng điện: Đây là trục chính, được kết cấu theo kiểu chồng rường – kèo gỗ chắc chắn, mái ngói âm dương, mang đậm phong cách kiến trúc truyền thống.

Nhà Tổ: Tôn trí tượng Tổ sư Đạt Ma và các vị Tổ truyền thừa.

Nhà giảng đường, nhà khách, vườn tháp và nhà mẫu: Được xây dựng và cải tạo trong thời hiện đại, hài hòa với tổng thể.

Phía sau chùa là khu vườn tháp nhỏ, nơi an trí bảo tháp tro cốt của chư vị trụ trì tiền nhiệm và một số Phật tử phát nguyện gởi thân tại cửa thiền. Không gian

thanh tịnh, cây xanh tỏa bóng, tạo điều kiện lý tưởng cho việc tu học và thiền tập.

Nội thất và tượng thờ: Bên trong chùa là hệ thống tượng Phật phong phú với chất liệu chủ yếu là gỗ sơn son thếp vàng và đồng: Bộ tượng Tam Thế Phật, tượng Thích Ca Mâu Ni, Phật Di Đà, Quan Âm, Địa Tạng. Các tượng Hộ Pháp, Tiêu Diện, Thập Điện Diêm Vương và Tứ Đại Thiên Vương được bài trí trang nghiêm hai bên. Tổng cộng chùa Thành có 53 pho tượng lớn nhỏ, toàn bộ đều được đúc đồng nguyên khối vô cùng linh thiêng, cổ kính. Năm 2007, hệ thống tượng thờ này đã được Trung tâm Sách Kỷ lục Việt Nam xác nhận là *"Ngôi chùa có hệ thống tượng thờ bằng đồng nguyên khối nhiều nhất Việt Nam"*.

Chùa lưu giữ nhiều bức hoành phi, câu đối cổ, chạm khắc tinh xảo, thể hiện nghệ thuật thư pháp và điêu khắc gỗ truyền thống. Các hoành phi, câu đối của chùa cũng được chạm khắc tinh xảo. Nhiều bộ được sơn son thếp vàng và có tuổi hàng trăm năm.

Đặc biệt, ở chùa hiện còn lưu giữ quả chuông nặng 600 kg được đúc từ năm Cảnh Trị thứ 9 (1671), dưới triều vua Lê Huyền Tông, và tấm bia Diên Khánh tự bi ký (Bài ký bia chùa Diên Khánh) dựng năm 1796, dưới triều vua Cảnh Thịnh. Đây là bia đá hai mặt, khắc văn bia viết bằng chữ Hán, đặt trên lưng rùa, trán bia khắc nổi *"lưỡng Long châu nguyệt"*, riềm bia khắc hoa văn trang trí.

Ngoài ra, tại tam quan hiện treo một đại hồng chung, do các nghệ nhân đến từ làng Ngũ Xã (Hà Nội) đúc năm 2007. Trọng lượng của quả chuông nặng 2,1 tấn thể hiện ý nghĩa cầu cho nước Việt Nam ở thế kỷ 21 được thịnh vượng và quốc thái dân an.

Chính điện chùa Thành (Lạng Sơn). Ảnh sưu tầm.

3. Vai trò văn hóa - tâm linh của chùa Thành

Không chỉ là trung tâm thờ tự, chùa Thành còn là nơi tổ chức các nghi lễ lớn của Phật giáo Lạng Sơn, đặc biệt là các sự kiện: Đại lễ Phật Đản, lễ Vu Lan, Đại giới đàn, lễ cầu quốc thái dân an.

Trung tâm giáo dục đạo đức - tâm linh, giảng dạy giáo lý cho cư sĩ và Phật tử, tổ chức khóa tu, sinh hoạt đạo tràng đều đặn.

Nơi bảo lưu ký ức văn hóa: Những văn bia, tượng thờ, hoành phi câu đối tại chùa là những tài liệu sống động về lịch sử, tín ngưỡng và mỹ thuật cổ truyền của vùng đất biên giới.

Giữa nhịp sống hiện đại của thành phố Lạng Sơn, chùa Thành vẫn giữ nguyên vẻ tĩnh tại, trầm mặc và linh thiêng. Đây không chỉ là một công trình tôn giáo, mà còn là một di sản văn hóa - kiến trúc, là nơi gửi gắm tâm linh của bao thế hệ người dân xứ Lạng. Ngôi chùa qua bao thế kỷ vẫn là nơi nương tựa tinh thần cho cộng đồng, nơi "về chốn cũ tìm an yên" cho những ai bước qua ngưỡng cửa Tam quan. Chùa Thành vì thế không chỉ là chốn Phật môn, mà còn là kho tàng lịch sử sống động, là viên ngọc trầm mặc giữa phố thị biên cương.

Chùa Thành (Lạng Sơn). Ảnh sưu tầm.

Tổng hợp: **Thiên Khôi**

Tham khảo: https://vi.wikipedia.org/wiki/Ch%C3%B9a_Th%C3%A0nh